

Napis budowlany turecki z Zatora

napisał

Tadeusz Kowalski.

W parku otaczającym zamek zatorski leżała do niedawna tablica kamienna z napisem osmańsko-tureckim, sprowadzona prawdopodobnie przez któregoś z dawniejszych właścicieli zamku. Tablica ta była, o ile mogę wnioskować z kopii naturalnej wielkości, według której daję poniżej tekst napisu, prostokątem o bokach mniej więcej 135×60 cm. Piękne pismo napisu zdobią liczne ornamenty roślinne; w pole ósmego półwiersza wrysowany jest mały heksagram. Sam napis jest pięciowierszowym chronostychem w metrum hezedż, odnoszącym się do budowy jakiegoś meczetu, fundowanego przez Alego Paszę, wielkiego wezyra z czasów sułtana Aḥmeda III. (1703—1730), w roku 1128 hidżry, t. j. 1716 po Chr.

Tekst napisu daję w transkrypcji, uwzględniającej ortografię i iloczasy wyrazów pochodzenia perskiego i arabskiego.

- (1) *Müşir-i-bîmu'ādîl, şadr-i-kiâmîl, Aşaf-i-fâdîl,*
'Alî Paşa-i-dânâdîl, vezîr-i-a'zam u ekrem,
- (2) *güzîn dâmâd-i-Aḥmed Hân-i-gâzî, kim zemânynda*
ḥudûr-i-ḫalbîle âsûdeterdir ser te ser 'âlem,
- (3) *bu zîbâ seğdegâji edûb inşâ, ḥisbeten lillâh,*
tedârûk ejledi zâd-i-me'âdyn gümleden aḫdem.
- (4) *Zihî gâmî'-i-Sinnimmâr! ḫîred resminde ḥaşr eder,*
ki nâzûk ejlemiş ustâdy, hem gûjetle müstahkem.
- (5) *Düşerse bõjle târîḫ-i-müşanna', bir düşer 'izzet.*
„Bu zîbâ ma'bedi japy genâb-i-Aşaf-i-efhem“.

Sene 1128.

W dosłownym polskim przekładzie brzmi ten napis następująco:

- (1) Radca niezrównany, dostojnik doskonały, Āṣaf znakomity, 'Alī Pasza o sercu wiedzącem, wezyr wielki i czcigodny,
- (2) wybrany zięć Aḥmeda Ḥāna Zdobywcy, za którego czasów (w tureckim singularis) w beztrosce (dosłownie: w przytomności serca) spokojniejszym jest od końca do końca świat,
- (3) to zdobne miejsce modlitwy (dosł. prostracyi) wzniosłszy dla miłości bożej, przygotował sobie zapas na swe życie przyszłe (dosł.: miejsce powrotu) pierwej niż wszystko inne.
- (4) Jakże pięknym jest meczet Sinimmāra! Rozum gubi się w jego planie, albowiem jego mistrz uczynił (go) delikatnym, a zarazem w najwyższym stopniu silnym.
- (5) Jeśli upadnie taki kunsztowny chronostych, wraz upadnie majestat.

„Ten ozdobny przybytek kultu wystawił jego dostojność Āṣaf szanowny“.

Rok 1128.

Niektóre szczegóły wymagają dokładniejszego omówienia. I tak w wierszu 1-szym, w którym należy zwrócić uwagę na wewnętrzne rymy: *bīnu'ādīl, kiāmīl, fādīl, dānādīl*, mamy szereg tytułów wielkiego wezyra. Āṣaf (hebr. אֶסַף), legendarny wezyr króla Salomona (por. *Gesammelte Aufsätze zur Sprach- und Sagenkunde von Max Grünbaum*, wydał Felix Perles, Berlin 1901, str. 53/4; Weil, *Biblische Legenden der Muselmänner* str. 265, 270; Wensinek w *Enzyklopaedie des Islām*, art. Āṣaf), jest prototypem znakomitego wezyra.

Wiersz 2. Alemu Paszy dał Aḥmed III swą zaledwie cztery lata liczącą córkę Fatymę za żonę (w r. 1121—1709); stąd jego przydomek *dāmād*, zięć.

Wiersz 4. Sinimmār (tu ze względu na metrum z podwojonem n: Sinnimmār) legendarny budowniczy zamku Ḥawar-nak, koło Ḥiry, nad dolnym Eufratem, jest prototypem doskonałego architekta. Por. G. Rothstein, *die Dynastie der Laḥmidien in al-Ḥira*, Berlin 1899, str. 15.

Wiersz 5. Ostatni półwiersz zawiera datę ukończenia budowy, względnie wmurowania napisu. Przeliczywszy spółgłoski według ich wartości liczebnej $[(b + w) + (z + j + b + ')] + (m + ' + b + d + j) + (j + ' + p + d + j) + (j + n + ' + b) + (' + s + f) + (' + f + h + m) = (2 + 6) + (7 + 10 + 2 + 1) + (40 + 70 + 2 + 4 + 10) + (10 + 1 + 2 + 4 + 10) + (3 + 50 + 1 + 2) + (1 + 90 + 80) + (1 + 80 + 600 + 40)]$ otrzymujemy w sumie 1129. Suma ta różni się od daty napisu, podanej w cyfrach, o jeden, czyli jak na tureckie chronostychy o bardzo nie wiele. Roku jednak 1129 nie doczekał fundator meczetu, zginął bowiem na krótki czas przedtem od kuli w bitwie pod Petrowaradynem, 15. sierpnia 1716.

